

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

**SPRAWOZDANIE Z MONITORINGU SIEDLISKA 9140 GÓRSKIE JAWORZYNY
ZIOŁOROŚLOWE (*ACERI-FAGETUM*)**

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum), cała Polska, wprowadzenie

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum), cała Polska, wprowadzenie

INFORMACJE OGÓLNE

1. Kod i nazwa rodzaju

9140 Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum)

2. Informacja w jakich regionach biogeograficznych występuje dane siedlisko

Alpejski

3. Koordynatorzy główni: obecny i w poprzednich badaniach

2016-2018: Radosław Gawryś

2009-2011: Wojciech Mróz

4. Koordynatorzy krajowi: obecny i w poprzednich badaniach

2016-2018: Roman Stelmach

2009-2011: Stanisław Kucharzyk

5. Współpracownicy obecni i w poprzednim badaniu

2016-2018: -

2009-2011: -

6. Eksperti lokalni obecni i w poprzednich badaniach

2016-2018: Maciej Szczygielski

2009-2011: Agata Uliszak, Katarzyna Staszyńska, Mateusz Kukawski, Stanisław Kucharzyk

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum), cała Polska, wprowadzenie

7. Lata i miesiące obecnych i poprzednich badań z informacją, czy jeżeli były istotne różnice w porze badań oraz warunkach pogodowych pomiędzy kolejnymi powtórzeniami badań, mogły one wpłynąć na różnice w wynikach badań:

Region biogeograficzny	Stanowisko	Termin przeprowadzenia prac monitoringowych w latach		Uwagi
		2009-2011	2016-2018	
ALP	3485 Płasza-Dziurkowiec-Rabia Skala	14.09.2011	17.08.2017 r	
ALP	3487 Hrubki-Kamienna	14.09.2011	17.08.2017 r	
ALP	3488 Krzemieniec	14.09.2011	17.08.2017 r	
ALP	3581 Mała Rawka-Dział	21.09.2011	18.08.2017 r	
ALP	3583 Wielka Rawka	20.09.2011	18.08.2017 r	
ALP	3584 Semenowa	20.09.2011	17.08.2017 r	
ALP	3585 Połonina Wetlińska S	21.09.2011	16.08.2017 r.	
ALP	3586 Smerek- Połonina Wetlińska N	21.09.2011	16.08.2017 r.	
ALP	4154 Oszast	17.10.2011	09.07.2017 r	
ALP	4155 Pod Rysianką	18.10.2011	02.09.2017 r.	
ALP	4158 Dziobaki	06.10.2011	09.07.2017 r	
ALP	5837 Pański Kamień		09.07.2017 r	Badane po raz pierwszy
ALP	5879 Krowiarki		01.09.2017 r	Badane po raz pierwszy
ALP	5883 Zawoja Policzne		01.09.2017 r	Badane po raz pierwszy
ALP	5944 Markowe Szczawiny		02.09 2017 r	Badane po raz pierwszy

Różnice w terminach badań na większości stanowisk wynoszą około 1 miesiąca. Tylko dla najpóźniej wykonanych badań w 2011r. (w październiku) różnica ta jest większa. Trzeba jednak zwrócić uwagę, że metodyka zakłada, iż optymalnym terminem badań jest I połowa lipca. W praktyce jednak siedlisko może być monitorowane od lipca do jesieni. Gatunki typowe dla tego siedliska są widoczne i łatwo identyfikowane w zasadzie przez cały okres wegetacyjny. Warunki pogodowe, zwłaszcza długi okres zalegania pokrywy śnieżnej mogą determinować możliwość badań w okresie wczesnoletnim (późny rozwój niektórych gatunków).

8. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy (cykle np. 2009-2011), ile nowych, ile usuniętych oraz niemonitorowanych w danym etapie (w latach 2016-2019)

Tab. 1. Liczba stanowisk przypadająca na poszczególne etapy badań dla siedliska Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Lata (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów w regionach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Liczba niemonitorowanych i nieusuniętych	Uwagi
		ALP	CON	RAZEM				
2009-2011	2011	11		11				
2016-2018	2017	15		15		4		

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

1. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 Górskie jaworzyny ziołoroślowe (*Aceri-Fagetum*), cała Polska, wprowadzenie

Tab. 1A. Liczba obszarów przypadająca na poszczególne etapy badań dla siedliska Górskie jaworzyny ziołoroślowe (*Aceri-Fagetum*) 9140, monitoring skończony

Lata (cykl)	Dokładnie w latach	Liczba monitorowanych obszarów w regionach			Liczba usuniętych	Liczba dodanych	Liczba niemonitorowanych i nieusuniętych	Uwagi
		ALP	CON	RAZEM				
2009-2011	2011	2		2		2		
2016-2018	2017	3		3		1		

Wszystkie stanowiska monitoringowe znajdują się w regionie alpejskim.

9. Informacja czy była zmieniana metodyka, w tym waloryzacja oraz kiedy i na czym polegała.

Zmiany w metodyce wprowadzone na etapie badań terenowych dotyczą:

- Wskaźników kardynalnych. W pierwotnej metodyce nie wskazano żadnych wskaźników kardynalnych. Aktualnie za takowe uznano: gatunki charakterystyczne, gatunki ekspansywne i inwazyjne, gatunki obce w drzewostanie.
- Listy gatunków charakterystycznych (typowych dla siedliska) do której dodano *Athyrium filix-femina* poza Bieszczadami

10. Informacja o ewentualnym wykorzystaniu wyników z innych projektów

Do zlokalizowania płatów siedliska w obszarze Natura 2000 Ostoja Babiogórska wykorzystano dokumentację projektowanego planu ochrony Babiogórskiego Parku Narodowego.

11. Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji, ocena właściwego rozmieszczenia stanowisk

Aktualna wiedza o rozmieszczeniu siedliska w Polsce pozwala na stwierdzenie, że zarówno liczba jak i lokalizacja stanowisk monitoringowych jest wystarczająca do prawidłowej oceny siedliska w regionie alpejskim. Dane pochodzące z regionu kontynentalnego (Sudety) są na tyle niejednoznaczne, że uniemożliwiają w praktyce zaklasyfikowanie do siedliska 9140. Z otrzymanych informacji wynika, że ewentualne płaty siedliska występujące w regionie kontynentalnym, są mocno kontrowersyjne pod względem przynależności fitosocjologicznej i na tyle odmienne od charakterystyki siedliska, a ponadto występują na bardzo małych powierzchniach, uniemożliwiając w praktyce założenie transektów badawczych.

12. Informacja o liczbie działek prywatnych

Wszystkie monitorowane stanowiska położone są na gruntach Skarbu Państwa (parki narodowe lub Lasy Państwowe)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 2 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Suma monitorowanych stanowisk				Razem
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2009-2011	11				11
		2016-2018	12	3			15
<u>Gatunki charakterystyczne</u>		2009-2011	9	2			11
		2016-2018	12	3			15
<u>Gatunki ekspansywne i inwazyjne</u>		2009-2011	11				11
		2016-2018	15				15
<u>Gatunki ekspansywne roślin zielnych</u>		2009-2011	10	1			11
		2016-2018	13	2			15
<u>Gatunki obce w drzewostanie</u>		2009-2011	11				11
		2016-2018	12	2	1		15
Naturalne odnowienie drzewostanu		2009-2011	9	2			11
		2016-2018	13	2			15
Struktura drzewostanu		2009-2011	11				11
		2016-2018	13	2			15
Pozyskanie drewna i inne przekształcenia związane z użytkowaniem		2009-2011	11				11
		2016-2018	13	2			15
Pozioma struktura roślinności		2009-2011	10	1			11
		2016-2018	12	2	1		15
Specyficzna struktura i funkcje		2009-2011	8	3			11
		2016-2018	10	4	1		15
Perspektywy ochrony		2009-2011	11				11
		2016-2018	13	2			15
Ocena ogólna		2009-2011	8	3			11
		2016-2018	10	4	1		15

Podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

Tab. 2A1 Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Liczba stanowisk ze zmianą						inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	Suma stanowisk
	poprawa			pogorszenie					
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska							11	11	
Specyficzna struktura i funkcje	1		1				10	11	
Perspektywy ochrony							11	11	
Ocena ogólna	1		1				10	11	

Tab. 2A2 Podsumowanie zmian ocen wskaźników łącznie na tych stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla typu siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Nazwa wskaźnika	Liczba stanowisk ze zmianą						inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	Suma stanowisk
	poprawa			pogorszenie					
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZE M	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZE M			
<u>Gatunki charakterystyczne</u>	1		1	1		1	9	11	
<u>Gatunki ekspansywne i inwazyjne</u>							11	11	
Gatunki ekspansywne roślin zielnych							11	11	
<u>Gatunki obce w drzewostanie</u>							11	11	
Naturalne odnowienie drzewostanu	2		2				9	11	
Struktura drzewostanu							11	11	
Pozyskanie drewna i inne przekształcenia związane z użytkowaniem							11	11	
Pozioma struktura roślinności	1		1	2		2	8	11	
Podsumowanie	3		3	2		2	11	11	

Podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

II.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE STANOWISK

II.A.1 WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM NA STANOWISKACH

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na stanowiskach

Gatunki charakterystyczne

Z 15 monitorowanych stanowisk, zdecydowana większość, bo aż 12 stanowisk uzyskało ocenę FV, a tylko trzy stanowiska – ocenę U1. Świadczy to o właściwym wykształceniu się runa na większości stanowisk i braku jego zniekształceń. Oczywiście w ramach wewnętrznego zróżnicowania siedliska, występuje także zróżnicowanie zarówno składu gatunkowego jak i frekwencji występowania poszczególnych gatunków, jednak na większości stanowisk jest ono typowe. Na trzech stanowiskach ocena wskaźnika została obniżona na U1 (Smerek-Połonina Wetlińska N, Połonina Wetlińska S, Pański Kamień) wynikało to nie z samej liczby gatunków charakterystycznych a z niskiego ich pokrycia na transekcie. Przy czym w obu przypadkach stanowisk, na których pomiary powtarzano (Smerek-Połonina Wetlińska N, Połonina Wetlińska S) ocena w zasadzie nie uległa zmianie i poprzednio również wynosiła U1. W zasadzie, gdyż na stanowisku Połonina Wetlińska S w roku 2011 ocena wynosiła FV, z tym że prawdopodobnie był to błąd oceny (opis w karcie stanowiska). Najczęściej gatunki charakterystyczne występujące w płatach siedliska to: wietlica alpejska *Athyrium distentifolium* i wietlica samicza *A. filix femina*, starzec Fuchsa *Senecio Fuchsii*, modrzyk górski *Cicerbita alpina*, miłosna górską *Adenostyles alliariae*, lepiężnik biały *Petasites albus*, prosownica rozpięzchła *Milium effusum*, szczaw górski *Rumex alpestris* i szczaw alpejski *Rumex alpinus*. Przy czym można w ramach siedliska wyróżnić dwie postaci, uzależnione od wilgotności. Silnie wilgotne postaci 9140, położone najczęściej w lokalnie mocno uwilgotnionych wypłaszczeniach, lub na stromych stokach w obrębie źródeł, to postać z dominacją gatunków ziołoroślowych, zazwyczaj z widoczną, facjalną dominacją *Adenostyles alliariae*, *Petasites albus*, *Senecio Fuchsii*, *Athyrium ssp.* *Rumex alpinus* i *Rumex alpestris*. Z kolei postaci znajdujące się na silnie stromych stokach, lub w strefie przygrzbietowej (Bieszczady) często charakteryzują się mniejszą wilgotnością, dużą liczbą gatunków typowych dla siedliska, jednak ze znacznie mniejszym pokryciem ogólnym tej grupy roślin.

Gatunki ekspansywne i inwazyjne

Wskaźnik oceniony na wszystkich badanych stanowiskach na FV. Nie stwierdzono występowania gatunków obcych geograficznie, siedlisko jest dość odporne na ich wnikanie do płatów, głównie z powodu położenia. Są to często tereny trudno dostępne, nie użytkowane gospodarczo, jedyne potencjalne miejsce wnikania takich gatunków to otoczenie szlaków turystycznych. W stosunku do poprzednich badań w 2011 r, nie stwierdzono na żadnym stanowisku zmian w ocenie wskaźnika.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

Gatunki ekspansywne roślin zielnych

Siedlisko jest również w niewielkim stopniu narażone na wnikanie i rozprzestrzenianie się gatunków ekspansywnych. Na 15 stanowisk, tylko na dwóch (Smerek-Połonina Wetlińska N, Krowiarki) odnotowano zwiększony udział gatunków ekspansywnych, co spowodowało obniżenie oceny na U1. Na pierwszym stanowisku gatunkiem tym była turzyca drżączkowata *Carex brizoides*. Na drugim – gatunki z rodzaju *Rubus*. W porównaniu do roku 2011 ocenę U1 utrzymano na stanowisku Smerek-Połonina Wetlińska N.

Gatunki obce w drzewostanie

Nie odnotowano występowania gatunków obcych geograficznie w drzewostanie, natomiast na trzech stanowiskach (wszystkie na Babiej Górze) odnotowano dość duży udział świerka, który uznano za obcy ekologicznie. Z tego powodu na tych trzech stanowiskach (Krowiarki, Zawoja Policzne i Markowe Szczawiny) ocena została obniżona na U1 lub U2 (Krowiarki). Teoretycznie metodyka zakłada, że świerk powinien być traktowany jako gatunek obcy wyłącznie w Bieszczadach, ale również na Babiej Górze stwierdzono, że jego duży udział należy odnotować jako zniekształcenie stanu siedliska tym bardziej, że potencjalnie są to siedliska żyzne, w kompleksie buczyny karpackiej (a w miejscach wilgotniejszych, na północnym, stromym stoku oraz w rynnach źródłiskowych – również buczyny ziołoroślowej). W 2011 r. wszystkie badane stanowiska otrzymały ocenę FV, ale nie było wtedy badanych stanowisk na Babiej Górze.

Naturalne odnowienie drzewostanu

Naturalne odnowienie drzewostanu jest ważnym elementem świadczącym o potencjale siedliska, jego zdolności do naturalnej regeneracji. Aktualnie na 15 stanowisk na 13 wskaźnik otrzymał ocenę FV. Występujące odnowienie naturalne ma różną postać i skład. Najczęściej i najliczniej odnawia się buk, przy czym bardzo częste są odnowienia odroślowe, rzadziej generatywne (siewki i podrosty). Zdecydowanie rzadziej w odnowieniu pojawia się jawor, którego najczęściej notowano w postaci siewek, rzadziej w postaci osobników przechodzących do podrostu. Miejscami na fragmentach transektów podrosty bukowe są bardzo bujnie rozwinięte, co powoduje ustępowanie z runa niektórych gatunków ziołoroślowych. W porównaniu do 2011 r. na dwóch stanowiskach ocena uległa poprawie z U1 na FV (Oszast, Pod Rysianką). Z kolei na nowo zakładanych stanowiskach ocenę U1 otrzymały: Zawoja Policzne i Pański Kamień. Ocena była obniżana z powodu niskiego pokrycia odnowieniem lub zwiększonym udziale w odnowieniu gatunków takich jak świerk. Generalnie jednak należy uznać, że pod względem odnowienia siedlisko jest prawidłowo wykształcone.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskimStruktura drzewostanu

Wszystkie stanowiska na których badania były powtarzane (11) zarówno w 2011 r jak i w 2017 r., otrzymały ocenę FV. Z czterech nowo zakładanych stanowiskach dwa otrzymały ocenę FV a dwa – U1 (Pański Kamień, Zawoja Policzne).

Struktura pionowa drzewostanu jest w ramach siedliska silnie zróżnicowana i jest to uzależnione od położenia siedliska w konkretnym obszarze. Płaty siedliska znajdujące się w Bieszczadach, charakteryzują się obecnością niskiego, krzywulcowego drzewostanu bukowego, zróżnicowanego w niewielkim stopniu pod względem grubości (wpływ wysokości). Z kolei w Karpatach Zachodnich drzewostan tworzą raczej wysokie, nie krzywulcowe buki z udziałem lub czasem dominacją jaworów. Na większości stanowisk drzew grubych (powyżej 30 cm pierśnicy) jest dużo, powyżej 10 szt./transekt. Na stanowiskach gdzie obniżono ocenę, powodem było ujednoczenie grubościowej struktury drzewostanu oraz niewielka liczba drzew grubych (poniżej 10 szt.).

Pozyskanie drewna i inne przekształcenia związane z użytkowaniem

Stanowiska położone w zdecydowanej większości na terenach parków narodowych lub rezerwatów przyrody, zatem śladów zniekształceń związanych z pozyskaniem raczej nie obserwowano. Wszystkie ponownie badane stanowiska (11), otrzymały w 2011 r. oraz aktualnie ocenę FV. Z nowo zakładanych stanowisk dwa otrzymały ocenę FV, a dwa - U1. Jedno z nich (Pański Kamień) położone jest w lasach gospodarczych i widoczne w nim były ślady pozyskania drewna. Drugie (Markowe Szczawiny) znajduje się co prawda na terenie Babiogórskiego Parku Narodowego, ale również na nim zaobserwowano intensywne ślady użytkowania (w związku ze zniszczeniami prawdopodobnie żerami kornika i wiatrolomami).

Pozioma struktura roślinności

Stanowiska charakteryzują się bardzo zróżnicowaną strukturą poziomą przejawiającą się przede wszystkim różnicami w zwarciu drzewostanu. Obserwowano stanowiska zarówno z bardzo niskim zwarcim jak i bardzo dużym. Generalnie jednak stanowiska w Bieszczadach, położone w strefie przygrzbietowej są nierównomiernie zwarte – są partie drzewostanu o zwarcu miejscami pełnym/umiarkowanym i są partie drzewostanu z licznymi lukami i przerzedzeniami. Z kolei w Karpatach Zachodnich drzewostan jest zazwyczaj bardziej zwarty tam, gdzie dominuje buk. Tam gdzie jest większa wilgotność lub stromy teren (północne stoki, źródłiska itp.) często dominuje jawor i drzewostan jest znacznie mniej zwarty. Występują również liczne luki i przerzedzenia.

Z 11 stanowisk na których powtarzano pomiary, na trzech nastąpiły zmiany oceny: Na stanowisku Połonina Wetlińska S nastąpiło pogorszenie oceny z FV na U1 ze względu na duże zwarcie drzewostanu. Pogorszenie zanotowano również na stanowisku Dziobaki (z FV na U1) gdzie biorąc pod uwagę piętrowość drzewostanu należało obniżyć ocenę ze względu na znaczne zwarcie wszystkich warstw drzewostanu. Z kolei na stanowisku Pod Rysianką nastąpiła poprawa oceny z U1 na FV. Pozostałe

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

ponownie oceniane stanowiska miały oceny FV w 2011 r. i aktualnie. Z czterech nowo zakładanych stanowisk, trzy otrzymały ocenę FV a jedno – Pański Kamień – U2 ze względu na znaczne (pełne) zwarcie.

2. Stan i zmiany w czasie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na stanowiskach

W 2011 r. na pięciu stanowiskach zanotowano jedno oddziaływanie D01.01 (ścieżki, szlaki piesze i rowerowe). Na pozostałych sześciu nie odnotowano oddziaływań. W 2017 r. na 10 stanowiskach określono sześć różnych rodzajów oddziaływań:

- D01.01 (ścieżki, szlaki piesze i rowerowe) – na 9 stanowiskach – oddziaływanie związane jest z położeniem płatów w pobliżu szlaków turystycznych dróg lub pasa granicznego,
- D05 (usprawniony dostęp do obszaru) – 1 stanowisko – położenie w bliskiej odległości pasa granicznego.
- K02.01 (zmiana składu gatunkowego – sukcesja) – 3 stanowiska – na niektórych odnotowane jako oddziaływanie pozytywne (zamieranie świerka i regeneracja siedliska) na innych jako negatywne (wkraczanie *Carex brizoides*).
- B02.01.01 odnawianie lasu po wycince (drzewa rodzime) – 1 stanowisko – podsadzanie sztuczne jodły.
- B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew – 2 stanowiska – usuwanie drzew w wyniku działań gospodarczych lub ochronnych
- L10 – inne naturalne katastrofy – 1 stanowisko – wiatrołomy i wiatrowały.

W 2011 r. na 6 stanowiskach, a w 2017 r. na 5 stanowiskach nie odnotowano oddziaływań.

Stanowisko	Rodzaj oddziaływania	2011	2017
Dziobaki	X Brak zagrożeń i nacisków	TAK	TAK
Hrubki-Kamienna	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	TAK	TAK
	D05 Usprawniony dostęp do obszaru		TAK
Krowiarki	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		TAK
	K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		TAK
Krzemieniec	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	TAK	TAK
Mała Rawka-Dział	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	TAK	TAK
Markowe Szczawiny	B02.01.01 odnawianie lasu po wycince (drzewa rodzime)		TAK
	B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew		TAK
	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		TAK
Oszast	X Brak zagrożeń i nacisków	TAK	TAK
Pański Kamień	B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew		TAK
	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		TAK
Płasza-Dziurkowiec-Rabia Skala	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	TAK	TAK

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

Stanowisko	Rodzaj oddziaływania	2011	2017
Pod Rysianką	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		TAK
	X Brak zagrożeń i nacisków	TAK	
Połonina Wetlińska S	X Brak zagrożeń i nacisków	TAK	TAK
Semenowa	X Brak zagrożeń i nacisków	TAK	TAK
Smerek- Połonina Wetlińska N	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	TAK	TAK
	K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		TAK
Wielka Rawka	X Brak zagrożeń i nacisków	TAK	TAK
Zawoja Policzne	K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		TAK
	L10 inne naturalne katastrofy		TAK

Zwiększona liczba oddziaływań opisana na stanowiskach w 2017 r. (w stosunku do 2011 r.) nie wynika ze zmian w stanie siedlisk, ale z dodania czterech nowych stanowisk do monitoringu a także z precyzyjniejszego opisywania zaobserwowanych oddziaływań. Generalnie jednak najpowszechniejszym oddziaływaniem mającym negatywny wpływ na siedlisko jest sąsiedztwo szlaków turystycznych, dróg i pasa granicznego (D01.01). Oddziaływanie to może polegać z jednej strony na zaśmiecaniu, zanieczyszczeniu terenu przez turystów, a z drugiej na potrzebie zapewnienia bezpieczeństwa (wycinka zagrażających drzew) lub widoczności (przecinka pasa granicznego). W mniejszym stopniu znaczenie mają inne oddziaływania, odnotowane na pojedynczych stanowiskach.

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na stanowiskach

W 2011 r. na pięciu stanowiskach na których odnotowano zagrożenie D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe, intensywność oceniono na „C”. W 2017 r. zagrożenie to odnotowano na dziewięciu stanowiskach, przy czym na siedmiu intensywność określono na „C” natomiast na dwóch – „B”. W porównaniu do 2011 roku tylko na jednym stanowisku dodano to zagrożenie (Pod Rysianką). Pozostałe trzy stanowiska, na których określono zagrożenie D01.01, to nowo założone stanowiska.

Pozostałe zagrożenia określono tylko w 2017 r., W przypadku zagrożenia K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja) na dwóch stanowiskach określono intensywność na „B”, na jednym na „C”. Dwa z tych stanowisk to stanowiska nowo założone. Na jednym (Smerek – Połonina Wetlińska N) poprzednio nie odnotowano zagrożeń, choć już wówczas odnotowano występowanie *Carex brizoides*. Na pozostałych stanowiskach, poza jednym (Pański Kamień - gdzie intensywność zagrożenia B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew określono na B), oddziaływania otrzymały intensywność C.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

II.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM - NA STANOWISKACH**1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na stanowiskach**

W 2011 r. na wszystkich 11 stanowiskach parametr otrzymał ocenę FV. W 2017 r. na tych stanowiskach parametr oceniono również na FV, natomiast z czterech nowo założonych stanowisk, na trzech powierzchnię siedliska oceniono na U1, na jednym – FV. Z jednej strony świadczy to o względnej stabilności siedliska i brak zagrożeń fragmentacją. Szczególnie duże powierzchnie siedliska odnotowano w Bieszczadach. W Karpatach Zachodnich płaty są dużo mniejsze i bardziej uwarunkowane położeniem, a w związku z tym bardziej narażone na fragmentację. Z trzech stanowisk ocenionych na U1 jedno znajduje się w Beskidzie Żywieckim (Pański Kamień) a obniżenie oceny wiąże się z faktem, że znaczna część potencjalnego arealu siedliska zajęta jest przez świerczyny. Pozostałe dwa (Krowiarki, Zawoja Policzne) znajdują się na Babiej Górze, która charakteryzuje się najmniejszymi płatami siedliska (choć to jest uwarunkowane siedliskowo i topograficznie) i w dodatku pofragmentowanymi.

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na stanowiskach

Z 11 stanowisk ocenianych w 2011 r. 3 otrzymały ocenę U1, reszta FV. Stanowiska z oceną U1 to Dziobaki oraz Smerek-Połonina Wetlińska N, Połonina Wetlińska S. W przypadku dwóch pierwszych stanowisk obniżenie oceny nastąpiło wskutek obniżenia oceny wskaźnika „gatunki charakterystyczne”. Co ciekawe, w przypadku trzeciego ze stanowisk, oceniono parametr na U1 mimo oceny wszystkich wskaźników cząstkowych na FV.

W 2017 r. ocenę U1 parametru utrzymano na stanowiskach Smerek-Połonina Wetlińska N, Połonina Wetlińska S, natomiast na stanowisku Dziobaki ocena uległa poprawie na FV w związku z poprawą oceny wskaźnika kardynalnego „gatunki charakterystyczne”.

Z kolei na nowo badanych stanowiskach tylko jedno (Markowe Szczawiny) otrzymało ocenę FV. Dwa stanowiska: Pański Kamień i Zawoja Policzne otrzymały ocenę U1 (ocenę obniżono ze względu na pogorszone oceny większości wskaźników), a jedno – Krowiarki – U2 (ocena obniżona głównie ze względu na ocenę U2 wskaźnika „gatunki obce w drzewostanie”).

W 2011 r. na obniżenie oceny parametru miało wpływ obniżenie ocen wskaźników: gatunki charakterystyczne, rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych, naturalne odnowienie drzewostanu, pozioma struktura roślinności (łącznie ocenę obniżoną na U1 otrzymało sześć wskaźników na czterech stanowiskach). W 2017 r. ocenę obniżoną odnotowano dla wskaźników: gatunki charakterystyczne (trzy stanowiska), gatunki obce w drzewostanie (trzy stanowiska), naturalne odnowienie drzewostanu (dwa stanowiska), struktura drzewostanu (dwa stanowiska), pozioma struktura roślinności (trzy stanowiska) pozyskanie drewna i inne zniekształcenia związane z użytkowaniem (dwa stanowiska), rodzime gatunki ekspansywne roślin zielnych (dwa stanowiska) - łącznie 17 wskaźników na siedmiu stanowiskach.

Dodanie nowych stanowisk do monitoringu spowodowało obniżenie ogólnej oceny parametru struktura i funkcja na stanowiskach.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na stanowiskach

W 2011 r. na wszystkich 11 monitorowanych stanowiskach perspektywy ochrony oceniono na właściwe (FV). W 2017 r. na tych stanowiskach ocena pozostała bez zmian, dodatkowo na dwóch nowo zakładanych stanowiskach również parametr oceniono na FV, natomiast na dwóch pozostałych (Zawoja Policzne, Krowiarki) oceniono na U1 – głównie ze względu na rozpad drzewostanu świerkowego. Świerk jest co prawda gatunkiem obcym ekologicznie dla siedliska 9140 ale rozpad drzewostanów w których świerk stanowi znaczny udział skutkuje poważnymi zmianami w strukturze a nawet czasowym pozbawieniem powierzchni charakteru leśnego. Generalnie jednak szanse zachowania siedliska, głównie ze względu na położenie zdecydowanej większości stanowisk na terenach objętych ochroną w postaci parku narodowego bądź rezerwatu, oceniono bardzo dobrze. Nawet stanowisko położone w lasach gospodarczych, mimo aktualnie zniekształconych ocen poszczególnych wskaźników cząstkowych parametru struktura i funkcja, uzyskało ocenę FV.

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na stanowiskach

W 2011 r. na 11 stanowisk, większość otrzymała ocenę ogólną FV, a tylko 3 stanowiska otrzymały ocenę U1 (Dziobaki, Połonina Wetlińska S, Smerek-Połonina Wetlińska N). Obniżona ocena ogólna wynikała z obniżonej oceny parametru „struktura i funkcja” na tych stanowiskach. W 2017 r. poprawa stanu ochrony nastąpiła na stanowisku Dziobaki (z U1 na FV) a ocena ogólna pozostałych stanowisk nie uległa zmianie. Z kolei ocena nowo założonych czterech stanowisk jest bardziej zróżnicowana. Tylko jedno stanowisko (Markowe Szczawiny) oceniono na FV, dwa stanowiska (Pański Kamień, Zawoja Policzne) otrzymały ocenę U1, natomiast jedno stanowisko (Krowiarki) – U2. O ocenie ogólnej w 2017 roku również decydowała ocena parametru specyficzna struktura i funkcje.

Jak już wspomniano, dodanie nowych stanowisk do monitoringu spowodowało obniżenie ogólnej oceny siedliska na stanowiskach. Świadczy to o tym, że pierwotnie do monitoringu brane były głównie dobrze wykształcone, typowe „wzorcowe” płyty siedliska objęte w całości ochroną obszarową. Dodanie do monitoringu nowych stanowisk położonych w lasach gospodarczych (Beskid Żywiecki) lub chronionych ale stosunkowo niedawno uznanych z miejsce występowania siedliska 9140 (Babia Góra) spowodowało zróżnicowanie oceny siedliska na terenie regionu alpejskiego.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

II.B. POZOSTAŁE TABELY NA POZIOMIE STANOWISKA

Tab. 3 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim dla siedliska Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna))

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3485	Płasza-Dziurkowiec-Rabia Skała	2009-2011 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
2.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3487	Hrubki-Kamienna	2009-2011 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
3.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3488	Krzemieniec	2009-2011 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
4.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3581	Mała Rawka-Dział	2009-2011 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
5.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3583	Wielka Rawka	2009-2011 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
6.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3584	Semenowa	2009-2011 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
7.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3585	Płonina Wetlińska S	2009-2011 2016-2018	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
8.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3586	Smerek- Płonina Wetlińska N	2009-2011 2016-2018	FV FV	U1 U1	FV FV	U1 U1
9.	PLH120001	Ostoja Babiogórska	małopolskie Beskid Żywiecki	5879	Krowiarki	2016-2018	U1	U2	U1	U2
10.	PLH120001	Ostoja Babiogórska	małopolskie Beskid Żywiecki	5883	Zawoja Policzne	2016-2018	U1	U1	U1	U1
11.	PLH120001	Ostoja Babiogórska	małopolskie Beskid Żywiecki	5944	Markowe Szczawiny	2016-2018	FV	FV	FV	FV
12.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	4154	Oszast	2009-2011 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	Lata	P1	P2	P3	P4
13.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	4155	Pod Rysianką	2009-2011 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
14.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	4158	Dziobaki	2009-2011 2016-2018	FV FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
15.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	5837	Pański Kamień	2016-2018	U1	U1	FV	U1
					FV	2009-2011 2016-2018	11 12	8 10	11 13	8 10
Liczba stanowisk z oceną					U1	2009-2011 2016-2018	3 3	3 4	2 2	3 4
					U2	2016-2018		1		1
Razem						2009-2011 2016-2018	11 15	11 15	11 15	11 15

Zmiany oceny parametrów nastąpiły na jednym stanowisku – Dziobaki, gdzie ocena parametru struktura i funkcja, oraz ocena ogólna uległy poprawie z U1 na FV (kolorem zielonym oznaczono poprawę oceny parametru). Na pozostałych monitorowanych stanowiskach zmian w ocenie parametrów nie odnotowano.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

Tab. 4 Aktualne oddziaływania łącznie - dane ogólne - na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny zióloroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
B02.01.01	odnawianie lasu po wycince (drzewa rodzime)		2016-2018	1							1									
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew		2016-2018	2			1											1		
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2009-2011	5																5
			2016-2018	9														2	7	
D05	Usprawniony dostęp do obszaru		2016-2018	1																1
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		2016-2018	3		1												1	1	
L10	inne naturalne katastrofy		2016-2018	1																1
X	Brak zagrożeń i nacisków		2016-2018	5																5
Razem			2009-2011	5																5
			2016-2018	15		1	1											1	5	

Tab. 4A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na stanowiskach, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny zióloroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		6	5		1
D05	Usprawniony dostęp do obszaru		1			1
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		1			1
X	Brak zagrożeń i nacisków		5	5		0
Razem			13	10		3

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

UWAGI:

Brak zmian w ocenach stwierdzano w przypadkach:

- równych wartości wpływu i intensywności oddziaływania, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio i teraz,
- wpływu neutralnego, poprzednio lub teraz, jeżeli oddziaływanie stwierdzono tylko w jednym cyklu badań.

Poprawę stwierdzano w przypadkach:

- poprawy wpływu,
- poprawy w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym wzrost intensywności, a przy wpływie negatywnym jej spadek),
- wpływu negatywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania,
- wpływu pozytywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.

Pogorszenie stwierdzano w przypadkach:

- pogorszenia wpływu,
- pogorszenia w intensywności, w przypadku równych wpływów (przy wpływie pozytywnym spadek intensywności, a przy wpływie negatywnym jej wzrost),
- wpływu negatywnego w obecnych badaniach, jeżeli poprzednio nie stwierdzono oddziaływania.
- wpływu pozytywnego w poprzednich badaniach, jeżeli obecnie nie stwierdzono oddziaływania.

Tab. 5 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba stanowisk	Liczba stanowisk z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew		2016-2018	1		1		
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2009-2011	5			5	
			2016-2018	9		2	7	
D05	usprawniony dostęp do obszaru		2016-2018	1			1	
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		2016-2018	2		1	1	
L10	inne naturalne katastrofy		2016-2018	1			1	
Razem			2009-2011	5			5	
			2016-2018	12		4	8	

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

Tab. 5A Zmiany przewidywanych zagrożeń łącznie na tych samych stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba stanowisk razem	Liczba stanowisk, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba stanowisk, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba stanowisk, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		6	5		1
D05	usprawniony dostęp do obszaru		1			1
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		1			1
Razem			8	5		3

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

III.A. PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 6 Oceny: stanu ochrony, jego parametrów i wskaźników łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Nazwa wskaźnika	Lata	Liczba obszarów Natura 2000 z oceną				Liczba obszarów Natura 2000
			FV	U1	U2	XX	
Powierzchnia siedliska		2009-2011	2				2
		2016-2018	2	1			3
<u>Gatunki charakterystyczne</u>		2009-2011	1	1			2
		2016-2018	3				3
<u>Gatunki ekspansywne i inwazyjne</u>		2009-2011	2				2
		2016-2018	3				3
Gatunki ekspansywne roślin zielnych		2009-2011	2				2
		2016-2018	3				3
<u>Gatunki obce w drzewostanie</u>		2009-2011	2				2
		2016-2018	2	1			3
Naturalne odnowienie drzewostanu		2009-2011	1	1			2
		2016-2018	3				3
Struktura drzewostanu		2009-2011	2				2
		2016-2018	3				3
Pozyskanie drewna i inne przekształcenia związane z użytkowaniem		2009-2011	2				2
		2016-2018	3				3
Pozioma struktura roślinności		2009-2011	2				2
		2016-2018	2	1			3
Specyficzna struktura i funkcje		2009-2011	1	1			2
		2016-2018	2	1			3
Perspektywy ochrony		2009-2011	2				2
		2016-2018	2	1			3
Ocena ogólna		2009-2011	1	1			2
		2016-2018	2	1			3

Podkreślenie oznacza wskaźnik kardynalny

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

Tab. 6A Podsumowanie zmian ocen stanu ochrony i parametrów na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania, w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślone (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Nazwa parametru	Liczba obszarów ze zmianą						inne zmiany (dotyczy tylko badań)	brak zmian	Suma obszarów
	poprawa			pogorszenie					
	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM	o 1 stopień	o 2 stopnie	RAZEM			
Powierzchnia siedliska							2	2	
Specyficzna struktura i funkcje	1		1				1	2	
Perspektywy ochrony							2	2	
Ocena ogólna	1		1				1	2	

PODSUMOWANIE WYNIKÓW NA POZIOMIE OBSZARÓW

III.A.1. WSKAŹNIKI STANU OCHRONY, AKTUALNE ODDZIAŁYWANIA I PRZEWIDYWANE ZAGROŻENIA W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM NA OBSZARACH NATURA 2000

W 2011 r. siedlisko było monitorowane na terenie dwóch obszarów Natura 2000: PLC180001 Bieszczady (8 stanowisk) oraz PLH240006 Beskid Żywiecki (3 stanowiska). W 2017 r. dołączono do monitoringu obszar Natura 2000 PLH120001 Ostoja Babiogórska (3 stanowiska) oraz założone dodatkowo jedno stanowisko w obszarze Beskid Żywiecki.

1. Stan i zmiany w czasie poszczególnych wskaźników Struktury i funkcji siedliska na obszarach Natura 2000

Gatunki charakterystyczne

W 2011 r. wskaźnik oceniono na FV w obszarze Bieszczady, oraz na U1 w obszarze Beskid Żywiecki. Obniżona ocena w obszarze Beskid Żywiecki wynikała z oceny U1 na stanowisku Dziobaki (jedno na trzy stanowiska miało ocenę U1). Aktualnie we wszystkich monitorowanych obszarach wskaźnik oceniono na FV, czyli w obszarze Beskid Żywiecki nastąpiło podwyższenie oceny.

Jednakże skład gatunkowy runa a także pokrycie gatunkami charakterystycznymi jest zróżnicowane między poszczególnymi obszarami. Bieszczady, gdzie charakter siedliska wiąże się w dużym stopniu z przygrzbietowymi partiami niskich, krzywulcowych drzewostanów, runo charakteryzuje się dużą liczbą gatunków ziołoroślowych, jednak najczęściej z dość niskim pokryciem. Tylko na niektórych stanowiskach dominują one w runi – i jest to najczęściej wietlica alpejska *Athyrium distentifolium* z różnym udziałem pozostałych gatunków typowych (lepiężnik biały *Petasites albus*, miłosna górską *Adenostyles alliariae*, modrzyk górski *Cicerbita alpina*, starzec Fuchsa *Senecio Fuchsii*, prosownica rozpięzchła *Milium effusum*, kokoryczka okółkowa *Polygonatum verticillatum*, szczaw górski *Rumex alpestris* i szczaw alpejski *R. alpinus*, trzcinnik

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

leśny *Calamagrostis arundinacea*, dziurawiec czteroboczny *Hypericum maculatum*). W obszarze Beskid Żywiecki i Babia Góra, siedlisko występuje w mozaice wśród zbiorowiska żyznej buczyny karpackiej, od której wyróżnia się najczęściej dużo większym uwilgotnieniem (lokalne źródła i rynny potoków, wypłaszczenia poniżej stromych zboczy o wystawie północnej itp). Miejscami gatunki ziołoroślowe, a szczególnie *Adenostyles aliariae*, *Petasites albus* facjalnie dominują, powodując że siedlisko nawiązuje nawet do zbiorowiska *Caltho-Alnetum* z tym że różni się od niego znacznym często udziałem jaworu zamiast olszy.

Generalnie jednak siedlisko we wszystkich obszarach charakteryzuje się dobrym, typowym wykształceniem runa. Najczęściej w poszczególnych płatach występuje ponad 5 gatunków roślin typowych, a często jest to 8 i więcej gatunków, choć ich pokrycie bywa różne.

Gatunki ekspansywne i inwazyjne

We wszystkich obszarach, zarówno w 2011 r. jak i w 2017 r. wskaźnik otrzymał ocenę FV. Nie stwierdzano występowania gatunków ekspansywnych i inwazyjnych (obcych). Jest to wynikiem położenia siedliska głównie na terenach chronionych, choć w przypadku kilku stanowisk ryzyko wkraczania gatunków obcych istnieje w związku z sąsiedztwem szlaków turystycznych.

Gatunki ekspansywne roślin zielnych

Wszystkie obszary, zarówno w 2011 r. jak i w 2017 r., otrzymały ocenę FV, mimo iż na poszczególnych stanowiskach odnotowano przypadki ekspansji: *Carex brizoides* w Bieszczadach, oraz gatunków z rodzaju *Rubus* w Ostoju Babiogórskiej. Tym niemniej dotyczy to pojedynczych stanowisk i nie ma wpływu na ocenę w skali obszaru.

Gatunki obce w drzewostanie

Obszary monitorowane w 2011 r. i ponownie w 2017 r. (Bieszczady i Beskid Żywiecki) otrzymały ocenę FV. Nie stwierdzono tam występowania gatunków obcych w drzewostanach. Natomiast w obszarze Ostoja Babiogórska, zaznacza się dość wyraźnie duży udział świerka w niektórych płatach (leżących w zasięgu regła dolnego), co skutkuje obniżeniem oceny na U1.

Naturalne odnowienie drzewostanu

W obszarze Bieszczady, ocena wskaźnika nie uległa zmianie i wynosi FV. W obszarze Beskid Żywiecki, ocena uległa poprawie (z U1 na FV), natomiast w obszarze Ostoja Babiogórska ocena wynosi FV.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

Odnowienie w zasadzie występuje w każdym z obszarów. Najczęściej jest to wegetatywne odnowienia buka, czasem z dość dużym udziałem odnowienia generatywnego w formie podrostu. W 2017 r. nie odnotowano znaczących ilości nalotów bukowych. Jawor jeśli występuje w odnowieniach to zazwyczaj w postaci siewek lub pojedynczych podrostów. Sporadycznie, zwłaszcza w Ostoji Babiogórskiej dość duży udział w odnowieniu ma świerk i jodła.

Struktura drzewostanu

We wszystkich obszarach, zarówno w 2011 r. jak i w 2017 r., wskaźnik otrzymał ocenę FV. Trzeba jednak stwierdzić, że struktura pionowa drzewostanu jest w ramach siedliska silnie zróżnicowana i jest to uzależnione od położenia siedliska w konkretnym obszarze. Płaty siedliska znajdujące się w Bieszczadach, charakteryzują się obecnością niskiego, krzywulcowego drzewostanu bukowego, zróżnicowanego w niewielkim stopniu pod względem grubości (wpływ wysokości). Z kolei w Karpatach Zachodnich drzewostan tworzą raczej wysokie, nie krzywulcowe buki z udziałem lub czasem dominacją jaworów. Na większości stanowisk drzew grubych (powyżej 30 cm pierśnicy) jest dużo, powyżej 10 szt./transekt. Na stanowiskach gdzie obniżono ocenę, powodem było ujednoczenie grubościowej struktury drzewostanu oraz niewielka liczba drzew grubych (poniżej 10 szt.).

Pozyskanie drewna i inne przekształcenia związane z użytkowaniem

We wszystkich obszarach, zarówno w 2011 r. jak i w 2017 r., wskaźnik otrzymał ocenę FV. Pojedyncze ślady użytkowania odnotowano w obszarach Beskid Żywiecki i Ostoja Babiogórka. Przyczyną dobrej oceny wskaźnika jest przede wszystkim położenie monitorowanych stanowisk, które w większości zlokalizowane są na obszarach chronionych.

Pozioma struktura roślinności

Zmiana oceny wskaźnika nastąpiła w obszarze Beskid Żywiecki, gdzie uległa pogorszeniu z FV na U1. Przyczyną tego były zmiany ocen wskaźnika na poszczególnych stanowiskach w tym obszarze. W 2011 r. Na trzy monitorowane stanowiska w obszarze jedno otrzymało ocenę U1, a dwa – FV. Z kolei w 2017 r. na cztery monitorowane stanowiska, dwa otrzymały ocenę FV, jedno U1 a jedno – U2. Z pewnością do obniżenia oceny przyczyniło się włączenie do monitoringu dodatkowego stanowiska położonego w lasach gospodarczych (w przeciwieństwie do trzech założonych wcześniej, które znajdują się w rezerwach). W Beskidzie Żywieckim, jako że stanowiska położone są w granicach regła dolnego, drzewostany są zazwyczaj zwarte i mało lukowate. W Ostoji Babiogórskiej, stanowiska mają podobne uwarunkowania siedliskowe jak w Beskidzie Żywieckim, ale większy udział wypadającego z drzewostanu świerka oraz wyższy wiek drzewostanów powodują, że zróżnicowanie przestrzenne

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

drzewostanu jest większe i stąd ocena FV. W Bieszczadach z kolei położenie siedliska w strefie przygrzbietowej, oraz przy górnej granicy lasu powoduje, że niskie, krzywulcowe drzewostany są dość luźne i lukowate czyli ocenione na FV zarówno w 2011 r. jak i w 2017 r.

2. Stan i zmiany w czasie w zakresie poszczególnych aktualnych oddziaływań dla siedliska na obszarach Natura 2000

Siedlisko monitorowane w obszarach Natura 2000 jest stosunkowo w niewielkim stopniu poddane oddziaływaniom antropogenicznym. Wynika to z objęcia ochroną w postaci parku narodowego lub rezerwatu większości monitorowanych w tych obszarach płatów. W 2011 r. w ostoi Bieszczady odnotowano jedno oddziaływanie – D01.01 - ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe, co zostało także potwierdzone podczas ponownych badań w 2017 r. W Beskidzie Żywieckim w 2011 r nie wskazano żadnych oddziaływań, ale w 2017 r wskazano już dwa istniejące oddziaływania (B02.04 - usuwanie martwych i umierających drzew oraz D01.01 - ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe). Z kolei we włączonym do monitoringu obszarze Ostoja Babiogórska zidentyfikowano najwięcej, bo aż pięć oddziaływań z czego trzy o charakterze antropogenicznym (B02.01.01 odnawianie lasu po wycince (drzewa rodzime), B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew, D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe) oraz dwa o charakterze naturalnym (K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja), L10 inne naturalne katastrofy).

Obszar Natura 2000	Kod i opis oddziaływania	2011	2017
Beskid Żywiecki	B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew		TAK
	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		TAK
	X brak oddziaływań	TAK	
Bieszczady	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe	TAK	TAK
Ostoja Babiogórska	B02.01.01 odnawianie lasu po wycince (drzewa rodzime)		TAK
	B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew		TAK
	D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		TAK
	K02.01 zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		TAK
	L10 inne naturalne katastrofy		TAK

- D01.01 (ścieżki, szlaki piesze i rowerowe)– oddziaływanie związane jest z położeniem płatów w pobliżu szlaków turystycznych dróg lub pasa granicznego i polega na zaśmiecaniu, zanieczyszczaniu terenu, wycince drzew z powodów bezpieczeństwa itp

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

- K02.01 (zmiana składu gatunkowego – sukcesja) – odnotowane jako oddziaływanie pozytywne (zamieranie świerka i regeneracja siedliska) lub jako negatywne (wkraczanie *Carex brizoides*).
- B02.01.01 odnawianie lasu po wycince (drzewa rodzime) – podsadzanie sztuczne jodły w Ostoi Babiogórskiej
- B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew – usuwanie drzew w wyniku działań gospodarczych lub ochronnych
- L10 – inne naturalne katastrofy – wiatrolomy i wiatrowały.

3. Stan i zmiany w czasie w zakresie i intensywności poszczególnych przewidywanych zagrożeń dla siedliska na obszarach Natura 2000

W Obszarze Bieszczady w 2011 r oraz w 2017 r. stwierdzono jedno zagrożenie istotne dla siedliska w obszarze - D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe – w obu cyklach badań jego intensywność oceniono jako nieznaczną (C). Zagrożenie to dotyczy miejsc, gdzie szlaki turystyczne, bądź granica Państwa przebiegają w bliskiej odległości od płatów siedliska. Wówczas może nastąpić zanieczyszczenie siedliska, eutrofizacja, a także konieczność wycinki pojedynczych drzew w związku z koniecznością zagwarantowania bezpieczeństwa na szlaku lub widoczności granicy. W obszarze Beskid Żywiecki w 2011 r. nie dokonano opisu oddziaływań i zagrożeń, natomiast w 2017 – jako takie opisano: D01.01 ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe (opis analogiczny jak w przypadku Bieszczadów) oraz B02.04 usuwanie martwych i umierających drzew – w lasach gospodarczych leśnej. Lista zagrożeń najdłuższa jest w Ostoi Babiogórskiej; poza opisanymi powyżej stwierdzono ponadto zagrożenie L10 inne naturalne katastrofy – z tym, że tu czynnikiem niszczącym drzewostan jest wiatr. Intensywność większości zagrożeń oceniono jako nieznaczną (C).

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

III.A.2. STAN OCHRONY I JEGO PARAMETRY W REGIONIE BIOGEOGRAFICZNYM ALPEJSKIM NA OBSZARACH NATURA 2000

1. Stan i zmiany w czasie parametru Powierzchnia siedliska na obszarach Natura 2000

W obu monitorowanych ponownie obszarach Natura 2000 (Beskid Żywiecki, Bieszczady), ocena parametru się nie zmieniła i wynosi FV. W obu tych obszarach, powierzchnia siedliska jest duża, stabilna i nie zagrożona fragmentacją.

W nowo monitorowanym obszarze Ostoja Babiogórska parametr otrzymał ocenę U1, w związku z małą powierzchnią poszczególnych płatów siedliska i ogólnie ich niewielką liczbą.

2. Stan i zmiany w czasie parametru Struktura i funkcje siedliska na obszarach Natura 2000

W ostoi Beskid Żywiecki nastąpiła poprawa oceny parametru z U1 na FV. Wiąże się to z lepszą oceną jednego ze stanowisk (Dziobaki). Co prawda dodano stanowisko, na którym ocena parametru wyniosła U1, ale zwiększyła się sumaryczna liczba stanowisk, co pozwoliło na ustalenie lepszej oceny dla całego obszaru. Głównymi elementami, które lepiej oceniono w aktualnym cyklu to występowanie odnowienia naturalnego, struktura pozioma roślinności a także skład gatunków typowych runa.

W ostoi Bieszczady ocena parametru nie uległa zmianie. Struktura i funkcja siedliska jest właściwa (FV), większość wskaźników osiągała maksymalną ocenę na poszczególnych stanowiskach, jak również dla całego obszaru.

Ostoja Babiogórska otrzymała ocenę U1. Z trzech monitorowanych stanowisk każde otrzymało inną ocenę co świadczy o dużym zróżnicowaniu w jakości poszczególnych stanowisk w obszarze.

3. Stan i zmiany w czasie parametru Perspektywy ochrony na obszarach Natura 2000

Ocena parametru w ostoi Beskid Żywiecki oraz Bieszczady nie uległa zmianie i wynosi FV. Siedlisko jest tam stabilne, większość typowych płatów podlega ochronie obszarowej, znaczących zagrożeń nie stwierdzono. W Ostoi Babiogórskiej perspektywy ochrony oceniono na U1, głównie ze względu na małą powierzchnię płatów a w związku z tym ich narażenie na wiele czynników losowych w tym np. procesy rozpadu drzewostanów, w których znaczną rolę odgrywa świerk. Z jednej strony wypadanie świerka z drzewostanów jest korzystne z punktu widzenia stanu ochrony siedliska, a z drugiej strony powoduje nadmierne przeredzenie drzewostanów, zmianę warunków świetlnych, możliwość wkraczania gatunków ekspansywnych (np. jeżyny). Perspektywy ochrony zależą tu także od następującego odnowienia a w szczególności jego składu – na części stanowisk zaobserwowano odnawianie się świerka oraz sztuczne wprowadzanie jodły.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

4. Stan ochrony siedliska i jego zmiany w czasie na obszarach Natura 2000

Poprawa oceny ogólnej nastąpiła w ostoi Beskid Żywiecki – z U1 na FV i związane jest to z poprawą oceny parametru struktura i funkcja. Generalnie w ostoi siedlisko jest dobrze wykształcone, powierzchnie poszczególnych płatów są duże, aczkolwiek część z nich może być aktualnie zajęta przez sztuczne drzewostany świerkowe.

Zasadniczych, istotnych zagrożeń i znaczących oddziaływań nie stwierdzono.

W Ostoi Babiogórskiej ocena ogólna wynosi U1. Wszystkie parametry w tej ostoi otrzymały ocenę U1. Powody obniżonych ocen zostały przedstawione wcześniej, tym niemniej głównym powodem obniżonych ocen były przede wszystkim mała powierzchnia płatów siedliska oraz miejscami znaczący udział świerka w drzewostanach (aktualnie zamierającego).

Ocena siedliska w obszarze Bieszczady nie uległa zmianie. Jest ona właściwa (FV) i wynika z praktycznie braku znaczących zagrożeń i negatywnych oddziaływań, bardzo dużej, stabilnej powierzchni poszczególnych płatów siedliska oraz objęcia wszystkich płatów ochroną w postaci parku narodowego.

III.B. POZOSTAŁE TABELLE DOTYCZY OBSZARÓW NATURA 2000

Tab. 7 Oceny: stanu ochrony i jego parametrów na poszczególnych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim dla siedliska Górskie jaworzyny ziołoroślone (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony (P1 – Powierzchnia, P2 – Specyficzna struktura i funkcje, P3 – Perspektywy ochrony, P4 – Stan ochrony (ocena ogólna))

Lp.	Kod obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo	Lata	P1	P2	P3	P4
1.	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie	2009-2011 2016-2018	FV FV	FV FV	FV FV	FV FV
2.	PLH120001	Ostoja Babiogórska	małopolskie	2016-2018	U1	U1	U1	U1
3.	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie	2009-2011 2016-2018	FV FV	U1 FV	FV FV	U1 FV
Liczba obszarów z oceną			FV	2009-2011 2016-2018	2 2	1 2	2 2	1 2
			U1	2009-2011 2016-2018	1 1	1 1	1 1	1 1
Razem				2009-2011 2016-2018	2 3	2 3	2 3	2 3

Kolorem zielonym oznaczono poprawę oceny parametru

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

Tab. 8 Aktualne oddziaływania - dane ogólne - łącznie na badanych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z danym wpływem i intensywnością oddziaływania															
					Wpływ pozytywny +				Wpływ neutralny 0				Wpływ negatywny -				Wpływ nieokreślony X			
					A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X	A	B	C	X
B02.01.01	odnawianie lasu po wycince (drzewa rodzime)		2016-2018	1							1									
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew		2016-2018	2			1										1			
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2009-2011	1													1			
			2016-2018	3													3			
K02.01	zmiana składu gatunkowego (sukcesja)		2016-2018	1			1													
L10	inne naturalne katastrofy		2016-2018	1													1			
Razem			2009-2011	1													1			
			2016-2018	3			1				1				1		3			

W 2011 r dla obszaru Beskid Żywiecki nie opisano żadnych zagrożeń i oddziaływań (domniemane: X – brak zagrożeń i nacisków)

Tab. 8A Zmiany aktualnych oddziaływań łącznie na obszarach Natura 2000, na których powtarzano badania w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Kod	Aktualne oddziaływanie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów z oddziaływaniem w latach 2016-2017	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa, w tym w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie, w tym w intensywności
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew		1			1
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2	1		1
Razem			2	1		1

UWAGI:

W 2011 r. dla obszaru Beskid Żywiecki nie opisano żadnych zagrożeń i oddziaływań (domniemane: X – brak zagrożeń i nacisków)

Brak zmian w ocenach, ich poprawę lub pogorszenie stwierdzano tak jak w przypadku analizy zmian ocen oddziaływań dla stanowisk (tab. 4A)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

2. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140 w regionie alpejskim

Tab. 9 Przewidywane zagrożenia - dane ogólne - łącznie na obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim w różnych okresach badawczych dla siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Kod	Zagrożenie	Uszczegółowienie	Lata	Liczba obszarów	Liczba obszarów z intensywnością zagrożenia			
					A	B	C	X
B02.04	usuwanie martwych i umierających drzew		2016-2018	1		1		
D01.01	ścieżki, szlaki piesze, szlaki rowerowe		2009-2011	1			1	
			2016-2018	3			3	
L10	inne naturalne katastrofy		2016-2018	1			1	
Razem			2009-2011	1			1	
			2016-2018	3		1	3	

W 2011 r. dla obszaru Beskid Żywiecki nie opisano żadnych zagrożeń i oddziaływań (domniemane: X – brak zagrożeń i nacisków)

Tab. 9A Zmiany zagrożeń łącznie na tych samych obszarach Natura 2000 w regionie biogeograficznym alpejskim pomiędzy różnymi okresami badawczymi dla siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140, monitoring skończony

Kod	Przewidywane zagrożenie	Uszczegółowienie	Liczba obszarów razem	Liczba obszarów, na których nie nastąpiły zmiany	Liczba obszarów, na których nastąpiła poprawa w intensywności	Liczba obszarów, na których nastąpiło pogorszenie w intensywności
G01.04	turystyka górską, wspinaczka, speleologia		1	1		
Razem			1	1		

W 2011 r. dla obszaru Beskid Żywiecki nie opisano żadnych zagrożeń i oddziaływań (domniemane: X – brak zagrożeń i nacisków)

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140, cała Polska - podsumowanie

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140, cała Polska - podsumowanie

IV. PODSUMOWANIE INFORMACJI O STWIERDZONYCH GATUNKACH OBCYCH INWAZYJNYCH

Na monitorowanych stanowiskach nie stwierdzono występowania gatunków obcych

V. UWAGI DO METODYKI I PROPOZYCJE ZMIAN RZECZYWISTYCH I INNYCH NA PODSTAWIE PROWADZONYCH BADAŃ

Termin i częstotliwość badań:

Proponuję dodać zdanie: „Badania terenowe możliwe są do wykonania w terminie od połowy czerwca do końca września, przy czym optymalny termin to pierwsza połowa lipca”.

Wskaźnik gatunki charakterystyczne:

Proponuję dopisać do listy gatunków wskaźnikowych również witlicę samiczą *Athyrium filix-femina* (poza Bieszczadami)

Naturalne odnowienie drzewostanu

Proponuję dodać: „Jako odnowienie traktować należy zarówno siewki jak i podrosty buka i jaworu”

Gatunki obce w drzewostanie:

Proponuję dodać świerka do listy gatunków obcych (zwłaszcza w płatach siedlisk znajdujących się w strefie regła dolnego) z następującym kryterium: do 20% - ocena FV, 20-40% - U1, powyżej 40% - U2.

Gatunki ekspansywne roślin zielnych:

Proponuję zmodyfikować zapis o traktowaniu gatunków z rodzaju *Rubus* jako nieekspansywne. Jeżeli pokrycie runa tymi gatunkami jest znaczne i wynika np. z nagłego prześwietlenia dna lasu czy to w efekcie wycinania drzew czy wiatrołomów lub zamierania drzewostanu, to proponuję aby wówczas traktować te gatunki jak ekspansywne.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140, cała Polska - podsumowanie

Propozycja zmian zapisów w tab. 2 metodyki

Wskaźnik		Ocena		
		FV	U1	U2
Ogólnie struktura i funkcja	jest	Wszystkie wskaźniki cząstkowe oceniono na FV	Jeden lub więcej wskaźników kardynalnych oceniono na U1, brak ocen U2	Jeden lub więcej wskaźników kardynalnych oceniono na U2
	propozycja	Wszystkie wskaźniki kardynalne oceniono na FV	Bez zmian	Bez zmian

Uznanie za wskaźniki kardynalne:

- *Gatunki charakterystyczne
- *Gatunki ekspansywne i inwazyjne
- *Gatunki obce w drzewostanie

VI. SKUTECZNOŚĆ PODJĘTYCH DZIAŁAŃ OCHRONNYCH ORAZ PROPOZYCJE DZIAŁAŃ OCHRONNYCH

Większość stanowisk monitoringowych znajduje się w rezerwach przyrody bądź na terenie parków narodowych. Nie prowadzono do tej pory działań ochronnych poza ochroną bierną. Tylko jedno stanowisko znajduje się na terenie lasów gospodarczych i dla niego proponuje się zaliczenie do gospodarstwa specjalnego oraz odstąpienie od użytkowania rębne rębniami I-III. Na pozostałych stanowiskach zalecono kontynuację ochrony biernej (ścistej), ewentualnie na obszarze Ostoi Babiogórskiej przy wprowadzaniu gatunków do odnowienia na powierzchniach pokłeskowych – wprowadzanie buka i jaworu zamiast jodły i świerka.

VII. INNE UWAGI

Brak uwag

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140, cała Polska - podsumowanie

VIII. WYKONAWCY MONITORINGU

Tab. 11 Eksperti lokalni badanych stanowisk siedliska przyrodniczego Górskie jaworzyny ziołoroślowe (Aceri-Fagetum) 9140 wg obszarów Natura 2000, monitoring skończony

Lp	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
1.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3485	Płasza-Dziurkowiec-Rabia Skąła	Stanisław Kucharzyk	Maciej Szczygielski
2.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3487	Hrubki-Kamienna	Stanisław Kucharzyk	Maciej Szczygielski
3.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3488	Krzemieniec	Stanisław Kucharzyk	Maciej Szczygielski
4.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3581	Mała Rawka-Dział	Stanisław Kucharzyk	Maciej Szczygielski
5.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3583	Wielka Rawka	Stanisław Kucharzyk	Maciej Szczygielski
6.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3584	Semenowa	Stanisław Kucharzyk	Maciej Szczygielski
7.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3585	Płonina Wetlińska S	Stanisław Kucharzyk	Maciej Szczygielski
8.	ALP	PLC180001	Bieszczady	podkarpackie Bieszczady Zachodnie	3586	Smerek- Płonina Wetlińska N	Stanisław Kucharzyk	Maciej Szczygielski
9.	ALP	PLH120001	Ostoja Babiogórska	małopolskie Beskid Żywiecki	5879	Krowiarki		Maciej Szczygielski
10.	ALP	PLH120001	Ostoja Babiogórska	małopolskie Beskid Żywiecki	5883	Zawoja Policzne		Maciej Szczygielski
11.	ALP	PLH120001	Ostoja Babiogórska	małopolskie Beskid Żywiecki	5944	Markowe Szczawiny		Maciej Szczygielski
12.	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	4154	Oszast	Katarzyna Staszyńska	Maciej Szczygielski
13.	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	4155	Pod Rysianką	Agata Uliżak	Maciej Szczygielski

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140, cała Polska - podsumowanie

Lp	Region biogeograficzny	Nazwa obszaru Natura 2000	Nazwa obszaru Natura 2000	Województwo, kraina geograficzna	Id stanowiska	Nazwa stanowiska	2009-2011	2016-2017
14	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	4158	Dziobaki	Mateusz Kukawski	Maciej Szczygielski
15	ALP	PLH240006	Beskid Żywiecki	śląskie Beskid Żywiecki	5837	Pański Kamień		Maciej Szczygielski

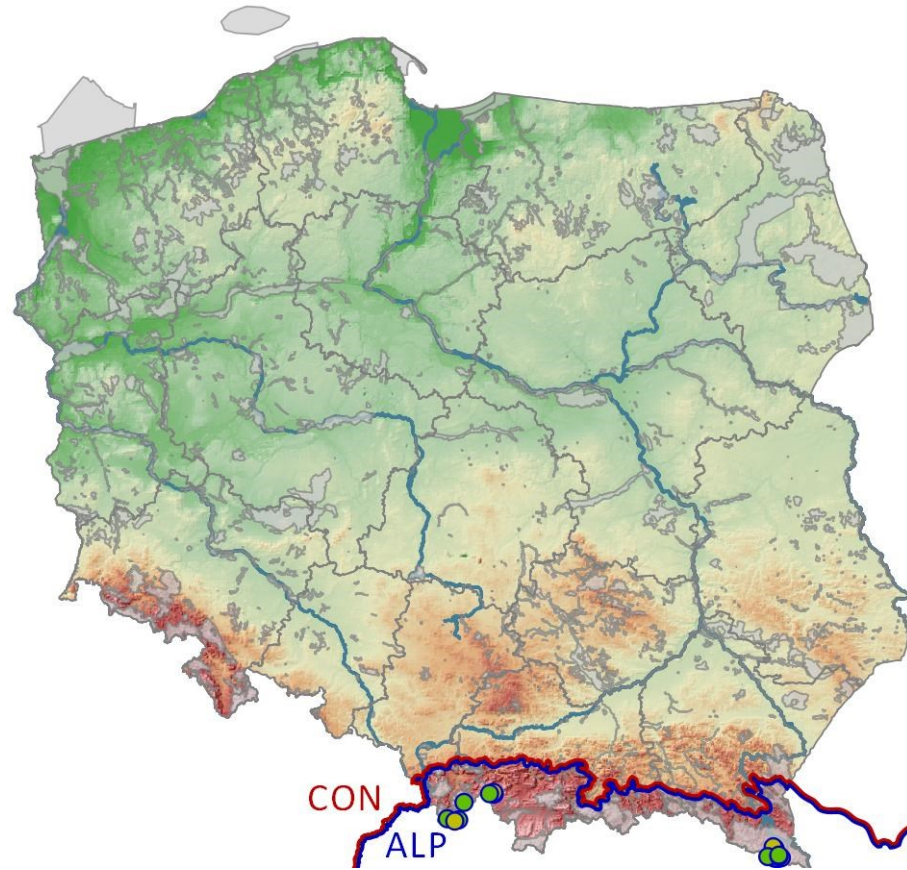
WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140, cała Polska - podsumowanie

IX. SYNTETYCZNE PODSUMOWANIE WYNIKÓW MONITORINGU SIEDLISKA PRZYRODNICZEGO GÓRSKIE JAWORZYNY ZIÓLOROŚLOWE (ACERI-FAGETUM)
9140

Ryc. 1 Rozmieszczenie i ocena ogólna stanowisk siedliska 9140 w latach 2009-2011

Ryc. 2 Rozmieszczenie i ocena ogólna stanowisk siedliska 9140 w latach 2016-2017

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140, cała Polska - podsumowanie

Powierzchnia siedliska

Powierzchnia siedliska

Struktura i funkcje

Struktura i funkcje

Perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony

Ocena ogólna

Ocena ogólna

■ FV ■ U1 ■ U2 ■ XX

Ryc. 3 Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 9140 w latach 2009-2011 w regionie alpejskim

■ FV ■ U1 ■ U2 ■ XX

Ryc. 4 Oceny parametrów na stanowiskach siedliska 9140 w latach 2016-2017 w regionie alpejskim

REGION ALPEJSKI

1. Powierzchnia siedliska

Powierzchnia siedliska w skali regionu alpejskiego jest trudna do oceny, ze względu na trudności w prawidłowej identyfikacji części płatów siedliska w terenie, jego silne powiązanie (zwłaszcza w Karpatach Zachodnich) z żyznymi buczynami i jaworzynami. Tym niemniej dwa obszary występowania (Bieszczady i Beskid Żywiecki) charakteryzują się dużym arealem siedliska. W Beskidzie Żywieckim ponadto prawdopodobnie część potencjalnych siedlisk może być zajęta przez sztuczne nasadzenia

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140, cała Polska - podsumowanie

świerkowe. Poza tymi dwoma obszarami, siedlisko jeśli występuje, to zazwyczaj małopowierzchniowo i w postaciach silnie wkomponowanych w otaczające zbiorowiska buczyn. W wyniku monitoringu liczba stanowisk z oceną FV parametru powierzchnia zwiększyła się o 1, ale pojawiły się także stanowiska z oceną U1 (3).

2. Specyficzna struktura i funkcje

Jest to najbardziej zróżnicowany parametr, ze wszystkich trzech parametrów oceny siedliska 9140. Zróżnicowanie ocen wynika z zastosowania zestawu wskaźników determinujących stan siedliska. W 2011 r. ocena parametru była mniej zróżnicowana: z 11 ocenianych stanowisk osiem otrzymało ocenę FV a trzy – U1. Ale już w 2017 r. z 15 stanowisk 10 miało ocenę FV, cztery – U1 a jedno – U2.

W 2011 r. obniżenie oceny parametru wynikało głównie z niewłaściwej jakości i ilości młodego pokolenia i zniekształcenia runa (po dwie oceny U1), zniekształconej struktury przestrzennej drzewostanu i występowania gatunków ekspansywnych (po jednej ocenie U1). W 2017 r. zróżnicowanie ocen poszczególnych wskaźników mających wpływ na ocenę parametru były większe. Ocenę obniżano ze względu na zniekształcenie składu gatunkowego runa, struktury pionowej i poziomej drzewostanów, brak odnowienia naturalnego lub nadmierne występowanie odnowień buka, obecność obcych ekologicznie gatunków drzew oraz wpływ pozyskania drewna. Na stanowiskach, gdzie monitoring był powtarzany, oceny tego parametru były z reguły co najmniej takie jak w 2011 r. lub lepsze. Natomiast zróżnicowanie ocen w tym głównie pojawianie się większej liczby ocen U1 oraz ocen U2 (dla wskaźników), było efektem dodania do monitoringu 4 stanowisk.

3. Perspektywy ochrony

W 2011 r. wszystkie stanowiska otrzymały ocenę FV, natomiast w 2017 – dwa stanowiska otrzymały ocenę U1 (oba w Ostoi Babiogórskiej). Generalnie jednak objęcie ochroną większości monitorowanych płatów siedliska (Bieszczady i Babia Góra – wszystkie płaty są chronione, Beskid Żywiecki – znaczna część znanych płatów znajduje się w rezerwach) oraz tak naprawdę niewiele stwierdzonych potencjalnych znaczących zagrożeń i istniejących oddziaływań powoduje, że perspektywy ochrony na terenie regionu alpejskiego są bardzo dobre.

4. Ocena ogólna

Podsumowując wyniki monitoringu należy stwierdzić, że generalnie w całym znanym swoim zasięgu występowania w Polsce siedlisko jest dość dobrze wykształcone, przy czym najbardziej charakterystyczne płaty (i najbardziej zbliżone do klasycznej definicji siedliska) występują w Bieszczadach. Tu są one objęte ochroną w parku narodowym, mają najbardziej typowe cechy, a oceny wskaźników i parametrów są najwyższe i nie ulegają zmianom. Na pozostałym terenie, gdzie siedlisko było monitorowane, podstawowym problemem jest właściwa identyfikacja płatów siedliska, które w Karpatach Zachodnich są zdecydowanie inaczej wykształcone niż płaty w Bieszczadach. Oceny poszczególnych wskaźników i parametrów, generalnie kalibrowane na typowej postaci siedliska z Bieszczadów, są gorsze w Karpatach Zachodnich, gdyż samo siedlisko jest tu mniej jednoznaczne. Często zarówno fizjonomicznie jak i florystycznie i siedliskowo zbliżone jest czy to do buczyn, czy jaworzyn.

WYNIKI MONITORINGU W LATACH 2016-2018

3. Sprawozdanie z monitoringu siedliska 9140, cała Polska - podsumowanie

Powszechnie w literaturze podaje się Beskid Żywiecki jako drugie miejsce występowania typowych siedlisk *Aceri-Fagetum*. Tymczasem siedlisko to ma tam zdecydowanie odmienny i w zasadzie nieporównywalny charakter z siedliskiem z Bieszczadów. Poszerzenie monitoringu o kolejne stanowiska zlokalizowane w większości na Babiej Górze spowodowało, że oceny siedliska w skali regionu uległy obniżeniu. Poszerzenie monitoringu o dalsze stanowiska w nowych obszarach mija się z celem, ponieważ musiało by one objąć stanowiska wątpliwe pod względem diagnozy fitosocjologicznej lub wykształcone z przyczyn naturalnych nietypowo, a uzyskana informacja dotyczyła by nie stanu siedliska, a raczej jego zmienności.

Jeszcze innym problemem jest ewentualne występowanie siedliska w regionie kontynentalnym, podawane przez niektórych badaczy. Problemem może być tu jednoznaczne przypisanie identyfikacji siedliska 9140 na podstawie występowania zespołu *Aceri-Fagetum*. Być może siedlisko to, wg definicji zawartej w Manualu, obejmuje zespół *Aceri-Fagetum* ale w wąskim jego ujęciu. Tym niemniej, informacje uzyskane z regionu kontynentalnego (Sudety) po pierwsze nie potwierdzają jednoznacznie, że jest to siedlisko 9140 w typowym jego ujęciu, a ponadto są tak małe, że założenie stanowisk monitoringowych wg przyjętej metodyki jest tam w zasadzie niemożliwe.

Ocena parametrów dla regionu alpejskiego:

- Parametr „Specyficzna struktura i funkcje” – ocena FV
- Parametr „Powierzchnia siedliska” – ocena FV
- Parametr „Perspektywy ochrony” – ocena FV
- Ocena ogólna - FV